

06.08.10

ORDIN

Nr. 547

mun. Chișinău

**Privind organizarea acțiunilor
medico-sanitare în perioada caniculară**

În scopul evitării și minimalizării efectelor negative ale temperaturilor caniculare asupra sănătății populației, în conformitate cu prevederile Legii Republicii Moldova nr. 10-XVI din 03.02.2009 alin. (1) și (2) ale art. 10 (MO nr. 67/183 din 03.04.2009) și în temeiul prevederilor Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 777 din 27.11.2009,

ORDON:

1. Se aprobă:

- 1) Managementul sistemului de sănătate în perioada caniculară (anexa nr.1).
- 2) Recomandările medico - sanitare pentru perioada caniculară (anexă nr.2).

2. Conducătorii Direcției Sănătății a Consiliului municipal Chișinău, secției sănătate a Primăriei mun. Bălți, Direcției Sănătate și Protecție Socială a UTA Găgăuzia, Instituțiilor Medico Sanitare Publice spitale republicane, municipale și raionale, Centrelor Medicilor de Familie, Centrelor de Sănătate autonome, Centrelor de Sănătate Publică:

- 1) vor elabora în comun cu autoritățile publice locale planul de intervenție rapidă în caz de caniculă, în scopul minimalizării efectelor negative a acesteea asupra sănătății populației;
- 2) vor familiariza cu prevederile prezentelor recomandări autoritățile publice locale, agenții economici, conducătorii întreprinderilor industriale, a șantierelor de construcții, a întreprinderilor agricole în scopul prevenirii impactului negativ a caniculei asupra sănătății.
- 3) vor elabora anual un compartiment suplimentar la planul de activitate a instituției subordonate privind acțiunile în perioada caniculară;
- 4) vor asigura colaborarea activă a lucrătorilor medicali cu sursele mass-media centrale și locale (presa, televiziunea, radioul), instituțiile de învățământ, cultură, administrația publică locală, ONG-urilor întru informarea amplă și oportună a populației privind comportamentul în perioada caniculară.

3. Direcțiile Ministerului Sănătății vor acorda ajutor organizator-metodic Instituțiilor Medico-Sanitare Publice și Centrelor de Sănătate Publică teritoriale, în asigurarea asistenței medicale populației și măsurilor sanitaro-igienice și antiepidemice.

4. Se abrogă Ordinul Ministerului Sănătății nr. 206 din 20 mai 2008 „Cu privire la acțiunile medico-sanitare în perioada caniculară”.

Controlul executării prezentului ordin se atribuie d-lui Mihai Magdei, viceministru.

Ministru

Vladimir HOTINEANU

Managementul sistemului de sănătate în perioada caniculară

1. Acțiunile Serviciului Medical de Urgență la etapa prespitalicească:

- Asigurarea echipelor de intervenție cu necesarul medical pentru acordarea primului ajutor în prevenirea fenomenelor de deshidratare, hipertermie, a complicațiilor maladiilor cronice și genților frigorigice.
- Asigurarea echipelor de intervenție cu rezerve de apă de băut de calitate, cel puțin 1.5-2 litri pe zi pentru 1 membru al echipei și o rezervă de apă de băut de 10 litri pentru pacienți.
- Instruirea cadrelor medicale și a voluntarilor pentru asigurarea acordării primului ajutor în perioada caniculară.
- Asigurarea participării lucrătorilor medicali la acțiunile de avertizare a populației și la discriminarea măsurilor de prevenire pentru grupele de risc.
- Asigurarea funcționării sistemelor sanitare tehnice în IMSP și intensificarea respectării regimului sanitaro-epidemiologic și antiepidemic.
- Asigurarea funcționării frigiderelor, a sistemelor de electricitate, etc.
-

2. Acțiunile Serviciului Asistență Medicală Primară:

- Asigurarea medicilor de familie și a asistenților medicali cu necesarul pentru acordarea ajutorului în prevenirea fenomenelor de deshidratare, hipertermie, a complicațiilor maladiilor cronice, etc.
- Aplicarea măsurilor de prevenire a riscurilor pentru sănătate a persoanelor vulnerabile, cu asigurarea nevoilor zilnice privind tratamentul, îngrijirea, comportamentul adecvat.
- Instruirea cadrelor medicale și a voluntarilor pentru organizarea și asigurarea îngrijirilor la domiciliu.
- Monitorizarea sistematică a persoanelor din grupele de risc: vârstnicii, copiii până la un an, gravide, bolnavii cronici și cei aflați în dificultate.
- Mobilizarea personalului medical din IMSP și a voluntarilor pentru asigurarea activităților de prevenție.
- Asigurarea participării lucrătorilor medicali la acțiunile de avertizare a populației și la diseminarea măsurilor de prevenire pentru grupele de risc.
- Asigurarea funcționării sistemelor sanitare - tehnice și intensificarea respectării regimului sanitaro-epidemiologic și antiepidemic.

3. Acțiunile Serviciului Spitalicesc:

- Asigurarea funcționării sistemelor sanitaro-tehnice și de condiționare a aerului în IMSP, IMS private și departamentale, și intensificarea respectării regimului sanitaro-epidemiologic și antiepidemic.
 - Limitarea spitalizării pacienților pentru intervenții chirurgicale programate.
 - Familiarizarea pacienților, vizitatorilor privind comportamentul în perioada de caniculă, în special al gravidelor, copiilor nou-născuți, pacienților cu maladii cronice, postchirurgicale.
 - Asigurarea temperaturilor optime în saloane și săli de operații, de pansament.
 - Asigurarea funcționării frigiderelor, a sistemelor de electricitate, etc.
 - Asigurarea lucrătorilor medicali cu rezerve de apă de băut de calitate, cel puțin 1,5-2 litri pe zi pentru 1 persoană din personal și rezervă de apă de băut de calitate pentru pacienți.
 - Asigurarea participării lucrătorilor medicali la acțiunile de avertizare a populației și la diseminarea măsurilor de prevenire pentru grupele de risc.
4. **Acțiunile Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice:**
- Supravegherea permanentă a calității produselor perisabile prin controlul lanțurilor frigorifice destinate alimentelor, precum și prin controlul lanțurilor de frig pentru medicamente și vaccinuri.
 - Instruirea personalului medical din IMSP, precum și a voluntarilor pentru asigurarea activităților de prevenție.
 - Informarea sistematică a populației prin sursele mass-media despre măsurile întreprinse; pregătirea și difuzarea mesajelor specifice către populație.
 - Formularea de solicitări către instituțiile publice pentru adaptarea programului, astfel încât, deplasarea populației către acestea să tic în afara orelor cu temperaturi extrem de ridicate.
 - Emiterea de recomandări pentru modificarea corespunzătoare a programului de lucru pentru furnizorii de alimente și cel al prestatorilor de servicii.
 - Supravegherea și monitorizarea acțiunilor inițiate la nivelul comunităților locale pentru acordarea de prim ajutor pe durata caniculei, persoanelor aliate în dificultate.
 - Supravegherea punctelor de distribuție a apei potabile instalate în zonele aglomerate.
 - Supravegherea sistematică a calității apei potabile din surse centralizate.
 - Informarea organizatorilor de evenimente sportive, culturale, comerciale etc. cu privire la comportamentul adecvat în perioada de caniculă.
 - Supravegherea condițiilor corespunzătoare în instituțiile de învățământ, educație și odihnă pentru copii.

- Majorarea în această perioadă a numărului de investigații de laborator a apei, produselor alimentare, lărgirea spectrului de investigații pentru bolnavii cu boli cronice.
- Supravegherea infecțiilor nosocomiale în IMSP, IMS private și departamentale cu monitorizarea susceptibilității microorganismelor izolate la antibiotice.
- Asigurarea laboratoarelor cu rezerve de medii nutritive, reactivi chimici, veselă de laborator și alte consumabile necesare.
- Instruirea personalului din laboratoare privind diagnosticul infecțiilor atipice sau rar întâlnite etc.

Recomandări medico - sanitare pentru perioada caniculară

1. Date generale

În ultimele decenii, ca urmare a arderii cantităților crescînde de combustibil fosil, în aerul atmosferic se elimină cantități tot mai mari de gaze de seră: bioxid de carbon, oxizi de azot, etc. Acești compuși, determinați de activitatea antropogenă, ecologic nesusținută se manifestă mai vădit prin intensificarea fenomenelor extrémale ale climatului. Mai frecvente se întîlnesc:

- valuri de căldură;
- seceta îndelungată;
- ploi abundente și inundațiile;
- furtuni puternice, uragane, etc.

În condițiile Europei Centrale, în care este situată și Republica Moldova, un impact mai evident asupra sănătății o au valurile de căldură sau canicula.

Canicula sau valul de căldură poate fi definită ca fiind o perioadă prelungită de vreme excesiv de caldă, cu depășirea temperaturii maxime din cinci zile consecutive cu 5-10 grade C a temperaturii maxime normale a regiunii date și care se manifestă în perioada caldă a anului. În Republica Moldova, ca și în alte regiuni, în ultimele decenii periodicitatea și intensitatea valurilor de căldură au devenit mai exprimate și au o durată mai extinsă, maximele de temperatură au devenit mai înalte, instalîndu-se valuri de căldură cu maxime de peste 30°C, menținîndu-se stabil cîte 10-20 zile. Există 4 coduri de culori pentru atenționările și avertizările meteorologice:

- ROȘU: Sunt pronosticate fenomene meteorologice periculoase de intensitate foarte mare (vînt, ploi abundente, descărcări electrice, grindină, canicula cu temperaturi peste 40 grade C);
- PORTOCALIU: Sunt pronosticate fenomene meteorologice periculoase de intensitate mare (vînt, ploi abundente, descărcări electrice, grindină, canicula cu temperaturi între 38-40 grade C);
- GALBEN: Sunt pronosticate fenomene meteorologice cu pericol redus (averse, descărcări electrice, intensificări de vînt, canicula cu temperaturi între 35-38 grade C);
- VERDE: Nu sunt pronosticate fenomene meteorologice periculoase.

2. Impactul caniculei

Impactul valurilor de căldură asupra calității vieții omului poartă caracter *general* (activizarea sau stoparea proceselor naturale), *economic* (afectarea recoltei, epuizarea resurselor de apă etc), *epidemiologic* (activizarea procesului epidemic al infecțiilor și parazitozelor intestinale), *sanitaro-igienic* (schimbarea

parametrilor microclimatului, modificarea caracterului nutriției unor grupuri de populație prin afectarea recoltelor și rezervelor de alimente, înrăutățirea calității și reducerea rezervelor de apă potabilă, imposibilitatea de a menține parametrii optimi a microclimatului în locuință, la locul de muncă, instruire, educare, odihnă etc.) și *asupra sănătății*.

3. Efectele caniculei asupra sănătății populației

Vremea caniculară poate afecta grav starea sănătății, constituind adesea factori agresivi care dereglează întregul echilibru al organismului, declanșând la multe persoane stări de stres, astenie fizică și nervoasă, migrene, moleșeală, insomnii, surmenaj fizic și intelectual, leșin, deshidratare, oboseală generală, arsuri, erupții și incidență sporită a infecțiilor intestinale, incidență sporită a unor boli necontagioase (a sistemului cardiovascular, a sistemului nervos central, inclusiv dereglărilor mintale, a bolilor de piele etc.).

Efectele acute și cronice asupra sănătății a radiației solare directe sunt:

- Apar adesea arsuri locale ale pielii, mai întâi pe umeri și nas, urmate de febră, amețeli, frisoane, dureri de cap. bătăi frecvente de inimă, greață, vomă și în cazuri grave - pierderea cunoștinței. Apariția arsurilor care se manifestă prin înroși rea pielii, conduce la scăderea nivelului de protecție a organismului la diferiți agenți patogeni, sporește riscul infectării cu viruși, bacterii, etc. Cei mai sensibili la razele solare sunt copiii pînă la vîrsta de 15 ani, persoanele de vîrstă înaintată, precum și persoanele care suferă de maladii cardiovasculare. În special cei cu hipertensiune. Bebelușii pînă la un an categoric nu trebuie să fie supuși razelor solare.

- Cu temperaturile înalte se produce o creștere excesivă a transpirației, care are rol de regulator termic și împiedică astfel supraîncălzirea corpului. Odată cu apa, organismul mai pierde și săruri minerale și vitamine (mai ales pe cele solubile), antrenînd astfel multe consecințe negative a proceselor fiziologice. În acest caz, poate apărea astenia fizică, perturbări ale proceselor metabolice sau o intensificare a simptomatologiei în cazul unor boli cronice (hipertensiune arterială, boli cardiovasculare, etc.) cu o mare probabilitate de majorare a numărului de cazuri de insult, infarct miocardic, etc.

- De asemenea, canicula poate genera crampe, șoc hipertermic, stări de epuizare. Crampele de căldură apar la nivelul abdomenului, brațelor, membrelor inferioare, mai ales în caz de transpirație abundentă. Dacă aceste crampe durează mai mult de o ora este necesară consultarea medicului. Epuizarea provocată de caniculă apare după cîteva zile și se manifestă prin somnolență, senzație de slăbiciune și oboseală, somn agitat sau insomnie.

Impactul asupra sănătății a valurilor de căldură poate fi semnificativ redus numai în cazul mobilizării efortului a întregii comunități de a întreprinde un complex de măsuri relevante. Ele ar trebui să includă:

- măsuri de mobilizare a societății (declararea stării de alertă în legătură cu instalarea valului de căldură sau altă modalitate);

- măsuri de reducere a acțiunii directe a factorilor și agenților meteorologici (temperaturii și umidității înalte a aerului, insolației de lungă durată etc.);

- măsuri orientate spre adaptarea societății, cu accent deosebit pe condițiile de habitat (inclusiv, accesul tuturor grupurilor de populație la alimente inofensive și apă potabilă de calitate garantată), condițiile la locul de muncă, educare și instruire, etc.;

- măsuri orientate spre protejarea și adaptarea organismului uman, oferind prioritate grupurilor vulnerabile de populație.

4. Recomandări pentru acțiunile autorităților publice locale

Autoritățile publice locale sunt actorii principali de acțiune în scopul minimalizării efectelor nefaste ale caniculei. Se recomandă de a fi întreprinse următoarele măsuri:

- întocmirea și actualizarea la nivelul localităților a evidenței persoanelor aflate în dificultate și a căror stare de sănătate poate fi influențată negativ de caniculă.
- Determinarea nivelului apei din fântâni cu solicitarea efectuării de analize periodice privind calitatea ei. În condițiile constatării neconformității parametrilor, populația va fi avertizată atât prin mijloace mass-media, cât și prin instalarea în apropierea sursei de apă a inscripțiilor: „APA NU ESTE BUNĂ DE BĂUT” și se va asigura apă potabilă de calitate pentru populația din zona afectată.
- Asigurarea unor surse alternative de apă în situația reducerii substanțiale a debitului din apeducte, ca urmare a avarierii acestora.
- Asigurarea de surse alternative de electricitate pentru funcționarea în condiții optime a activității unităților medicale. Îndeosebi a celor de urgență.
- Identificarea și ameliorarea condițiilor în instituțiile de cazare colectivă (grădinițe pentru copii, tabere de odihnă, cămine, aziluri, etc.) cu condiții de microclimat deficitare. Aplicarea de măsuri pentru ameliorarea condițiilor de trai sau stabilirea de spații de locuit provizorii pentru persoanele în dificultate.
- Identificarea locurilor pentru amplasarea punctelor de prim ajutor și a punctelor de distribuție a apei potabile. Punctele de prim ajutor trebuie amplasate în spații publice climatizate, vizibil semnalizate (exemplu - școli, grădinițe, alte instituții publice). Nu se recomandă amplasarea punctelor de prim ajutor în corturi, decât dacă pot fi climatizate.
- Interzicerea scaldatului în orice bazin acvatic cu apă stătătoare și amplasarea inscripționării respective în apropierea acestor surse. Reducerea semnificativă a volumului de apă din bazine contribuie la poluarea intensă a apei cu agenți patogeni, ce pot provoca diferite îmbolnăviri la oameni (hepatita A, dizenteria, leptospiroza, holera, etc.).

5. Recomandări pentru acțiunile conducătorilor întreprinderilor industriale și agricole

Pentru a proteja sănătatea muncitorilor în condițiile climaterice cu temperaturi ridicate a mediului înconjurător și în încăperile de producție, conform legislației în vigoare, conducătorilor întreprinderilor industriale și agricole se recomandă de a respecta următoarele prevederi:

- Asigurarea spațiilor fixe sau mobile cu microclimat corespunzător, și salariații vor beneficia de pauze pentru refacerea capacității de termoreglare a organismului, ale căror durată și frecvență se stabilesc în funcție de intensitatea efortului și de valorile componentelor microclimatului.
- La temperatura aerului de:
 - 30 grade C, asigurarea angajaților (indiferent de forma de proprietate) cu apă potabilă în volum minim de 1,5 litri și stabilirea unei pauze de minim 2 ore în orele de maximă temperatură;
 - pînă la 35 grade C, asigurarea angajaților (indiferent de forma de proprietate) cu apă potabilă carbogazoasă salină sau minerală în volum minim de 2,0 litri persoană/ schimb și stabilirea unei pauze de minim 4 ore în orele de maximă temperatură;
 - după 35 grade C, asigurarea angajaților (indiferent de forma de proprietate) cu apă potabilă carbogazoasă salină sau minerală în volum minim de 2,5 litri persoană / schimb și stabilirea unei pauze de minim 6 ore în orele de maximă temperatură;
 - în cazul în care temperatura mediului înconjurător sau în încăperile de producție atinge 40 grade C - de interzis orice activitate, cu excepția serviciilor operative și de urgență, cărora li se vor crea condiții speciale de activitate (climatizoare, ventilatoare, rotația personalului, reducerea zilei de muncă), prevederile aplicîndu-se în ordine inversă.

Limitarea lucrărilor de câmp, la șantierele de construcții în orele de temperaturi maxime și de asemenea asigurarea muncitorilor în mod gratuit cu apă potabilă carbogazoasă salină sau minerală.

6. Recomandări generale pentru comportamentul populației

- De a evita pe cît posibil la expunerea prelungită la soare între orele 11 - 18.
- De a purta pălării de soare, haine cu mîneca lungă, din fibre naturale, de culori deschise;
- De a preveni pierderile de apă și substanțe minerale prin consumarea a cel puțin 1.5-2 litri de lichide pe zi. constînd din sucuri naturale, apa minerală, care nu vor fi consumate prea reci. Se mai recomandă de a consuma infuzii (ceaiuri) la temperatura camerei din mușețel, sunătoare, urzici (dispare senzația de sete).
- în afară de lichidele propriu-zise se recomandă consumul cît mai mult al fructelor și legumelor proaspete (mai ales crude), ca fiind o sursă importantă de vitamine și substanțe minerale importante organismului în

timpul caniculei, de asemenea, dispare senzația de sete continuă, datorită efectului treptat de eliberare a apei din produsele vegetale.

- Alimentația trebuie să fie variată și preferabil de a se consuma alimente ușoare și proaspete, cu valoare calorică mică, evitând pe cât posibil alimentele bogate în grăsimi.
- De evitat consumul băuturilor alcoolice, chiar și a berii, de cafea și a băuturilor foarte reci.
- De evitat eforturile fizice susținute în perioada zilei, când temperatura atinge valorile maxime.
- De a face dușuri frecvente cu apă la temperatura moderată.

In locuințe:

- De reglat aparatul pentru aerul condiționat, astfel, încât temperatura să fie cu 5 grade mai mică decât temperatura din exterior.
- Ventilatoarele nu trebuie folosite, dacă temperatura aerului depășește 32 grade C.
- Pentru a limita efectele caniculei, ferestrele expuse la soare trebuie închise, iar jaluzelele sau draperiile trase.
- Ferestrele vor rămâne închise, în timp ce temperatura exterioară este mai mare decât cea din locuință și vor fi deschise seara târziu, noaptea și dimineața.
- De asemenea, pentru a reduce temperatura din casă este bine ca lumina artificială să fie menținută la intensitate scăzută și aparatele electrocasnice să fie utilizate pentru perioade mai scurte.

Pentru copii și familiile lor

- De a da copilului să consume cât mai des lichide proaspete, chiar dacă acesta nu le cere.
- Niciodată copilul nu trebuie lăsat fără supraveghere, chiar pentru perioade scurte de timp. În mașini sau în încăperi prost ventilate.
- De a avea permanent rezerve de apă în cantități suficiente. În cazul unei deplasări.
- De a evita plimbările copilului până la un an în perioada de caniculă.
- Nu se recomandă scăldatul în apă rece.
- Îmbrăcămintea copilului trebuie să fie din fibre naturale, de culoare deschisă.
- În instituțiile pentru copii, activitățile se vor organiza în pavilioane, evitând acțiunea directă a radiației solare.
- Alimentarea copiilor va include legume, fructe, sucuri naturale și decocturi din plante.